

LATVIJAS PAŠVALDĪBU SAVIENĪBA

Mazā Pils iela 1, Rīga, LV-1050
Tālr. 67226536, fakss 67212241
e-pasts: lps@lps.lv
www.lps.lv

Nod. maks. kods: 40008020804
Nor. konts LV53UNLA0001001700906
AS "SEB banka"
kods UNLALV2X

Rīga

19.07.2018. Nr. 0720181905/A1063

Uz 05.07.2018. Nr. 01-08/2973

Veselības ministrijai

Par informatīvo ziņojumu "Par konceptuālu risinājumu informācijas apmaiņas par bērna dzimšanu starp ārstniecības iestādi un dzimtsarakstu nodaļu ieviešanai"

Latvijas Pašvaldību savienība (LPS) sniedz pašvaldību viedokļu apkopojumu par Veselības ministrijas sagatavoto informatīvo ziņojumu "Par konceptuālu risinājumu informācijas apmaiņas par bērna dzimšanu starp ārstniecības iestādi un dzimtsarakstu nodaļu ieviešanai".

No informatīvā ziņojuma secinājām, ka Veselības ministrijas (VM) izvirzītais mērķis ir cīnīties ar bērnu neregistrēšanas gadījumiem, lai aizsargātu jaundzimušo intereses. Atzīstam, ka elektroniska jaundzimušo bērnu reģistrācija kādā no valsts informācijas sistēmām būtu apsveicama, jo mazinātos risks vecākiem papīra veidā izsniegto dokumentu pazaudēt vai kā citādi jauši vai nejauši iznīcināt, tomēr nevienā no piedāvātajiem variantiem nesaredzam, kā VM paredzējusi panākt arī to, lai vecāki bērnus reģistrētu un ieguldītie valsts budžeta līdzekļi tiktu iztērēti lietderīgi, sasniedzot šo mērķi.

Risinājums nr. 1 nerisina savlaicīgas dzimšanas reģistrācijas nodrošināšanu, ņemot vērā to, ka dati no e-veselības sistēmas Iedzīvotāju reģistram tiktu nosūtīti tikai pēc dzimtsarakstu nodaļas pieprasījuma, proti, tiklīdz jaundzimušā vecāks ir vērsies dzimtsarakstu nodaļā ar lūgumu reģistrēt jaundzimušo. Šāds risinājuma variants tikai izmainītu prasību iesniegt ārstniecības iestādes izsniegto medicīnisko apliecību par dzimšanu, jo informācija par bērna dzimšanu tiktu saņemta no e-veselības sistēmas. Šāds risinājuma variants tikai palielinātu administratīvo slogu ārstniecības iestādēm, taču pašvaldību ieskatā šo funkciju var atstāt dzimtsarakstu nodaļas kompetencē.

Risinājuma variants nr. 2, kurā tiek piedāvāts, ka dati par ikvienu dzimušo bērnu un viņa māti tiek automātiski nosūtīti no e-veselības sistēmas uz Iedzīvotāju reģistru, ir atbalstāmāks, taču, ņemot vērā to, ka šādas izmaiņas varētu palielināt dzemdību skaitu ārpus ārstniecības iestādēm, lai izvairītos no

informācijas nodošanas, pašvaldību ieskatā nerasniegs izvirzīto mērķi, bet pašreizējo situāciju varētu padarīt vēl nelabvēlīgāku.

Risinājuma variants nr. 3, kurā tiek piedāvāts datus par visiem dzimušajiem bērniem automātiski nosūtīt no e-veselības uz Fizisko personu reģistra informācijas sistēmu (FRPIS), tāpat kā iepriekšminētie risinājumi, varētu veicināt dzemdību skaita pieaugumu ārpus ārstniecības iestādēm. Raugoties teorētiski, piedāvātais 3. risinājums varbūt nebūtu slikts, jo nebūtu jaundzimušu bērnu, par kuriem nekas nav zināms, vai arī šis skaits samazinātos līdz minimumam. Tomēr no pašvaldību viedokļa redzam, ka šobrīd ir ļoti liela iedzīvotāju migrācija, ko vēl vairāk atvieglo dzīvesvietas deklarēšanas atvieglotās iespējas, piedāvājot deklarēt dzīvesvietu bez maksas kaut katru dienu citā pašvaldībā. Ir arī ļoti liels skaits tieši jaunu cilvēku, kas izceļo no valsts un pastāvīgi dzīvo ārzemēs, bet šo faktu noklusē. Tāpat bieži cilvēki dažādu apstākļu spiesti mainīt dzīvesvietu no viena novada uz citu, cilvēki arī dažādu apsvērumu vai apstākļu spiesti nedeklarēt savu faktisko dzīvesvietu, un tā visa rezultātā neviena datubāze neatspoguļo patieso informāciju par iedzīvotājiem katrā municipalitātē. Domājam, ka, vienkārši nododot informāciju tai pašvaldībai, kurā bērna māte būs deklarējusi dzīvesvietu, mērķis sasniegts netiks. Ja arī jaundzimušo dati tiks ievadīti kādā no informācijas sistēmām un ja arī sistēma pati automātiski atpazīs visus dzimušos, bet neregistrētos bērnus, informāciju no šīs sistēmas nosūtīs pašvaldībai pēc mātes deklarētās dzīvesvietas, tad tas varētu dot rezultātu tikai gadījumā, ja māte faktiski dzīvo savā deklarētajā dzīvesvietā.

Ja skatāmies no tehniskā viedokļa, tad situācija arī nav viennozīmīga. Pašvaldības bieži neuzzina par jaundzimušajiem, ja viņu dzimšanas fakts ir reģistrēts citas pašvaldības dzimtsarakstu iestādē, nevis tajā, kurā tiek deklarēta jaundzimušā dzīvesvieta. Kā zināms, civilstāvokļu aktu reģistrus var reģistrēt jebkurā dzimtsarakstu nodaļā Latvijā, un līdz ar jaundzimušā dzimšanas reģistrāciju vienlaikus tiek deklarēta viņa dzīvesvieta. Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (PMLP) joprojām nav izstrādājusi veidu, kā nodot pašvaldībām datus par jaundzimušajiem, kuri dzimšanas reģistrēšanas brīdī ir deklarēti pašvaldībā, bet to dzimšana ir reģistrēta citas pašvaldības dzimtsarakstu iestādē. Situāciju noteikti uzlabotu, ja PMLP izstrādātu metodi, kā pēc bērna dzimšanas reģistrācijas un dzīvesvietas deklarēšanas izplatīt datus uz atbilstīgajām pašvaldībām, kuru novadā bērna dzīvesvieta ir deklarēta. Vislabākais risinājums, protams, būtu PMLP personu datu monitorings, kas būtu pieejams pašvaldībām. Par šo sarunās ar PMLP ir bijušas neskaitāmas pārrunas, bet situācija nav mainījusies. Iespējams, ka tas varētu mainīties līdz ar FPRIS izveidi. Bet, arī ja šāda iespēja būs, tāpat jāmeklē risinājums jautājumā par jaundzimušā statusa "Pasīvs" saglabāšanu FPRIS sistēmā: kurš pārbaudīs datus, pēc cik ilga laika un cik bieži šie dati būtu jāpārbauda, lai jaundzimušā statuss tiktu mainīts, utt.?

Viedoklī par pašvaldību sociālo dienestu darbu ar ģimenēm sniedzam šādu skaidrojumu. Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 11. pantā noteikti sociālo dienestu uzdevumi. Savukārt šī likuma 12. panta trešajā daļā noteikti sociālā dienesta pienākumi un tiesības. Abas tiesību normas nosaka dienesta tiesības, uzdevumus un pienākumus sociālo pakalpojumu vai sociālās palīdzības organizēšanā. Bērnu savlaicīga reģistrēšana nav ne sociāls pakalpojums, ne sociāla palīdzība. Sociālajam dienestam ir tiesības savus klientus iesaistīt līdzdarbības pasākumos.

Situācijās, kad sociālie darbinieki konstatē, ka kāda ģimene nav reģistrējusi savu jaundzimušo bērnu, tā var uzlikt par pienākumu steidzamā kārtā reģistrēt bērnu dzimtsarakstu nodaļā, bet sociālo darbinieku pienākumos neietilpst pašiem reģistrēt bērnus. Ja ģimene nepilda līdzdarbību un neveic bērna reģistrāciju, sociālajam dienestam ir tiesības par to ziņot bāriņtiesai turpmāko lēmumu pieņemšanai un rīcībai.

Līdz ar to uzskatām, ka sociālajam dienestam nevar uzlikt par pienākumu reģistrēt jaundzimušos. Labāks risinājums būtu veidot sasaisti jaundzimušo reģistram ar ģimenes ārstu praksēs reģistrētajiem pacientiem un pašvaldību sociālajiem dienestiem, kas dotu iespējas atrast bērna māti, jo ģimenes ārstiem parasti ir ziņas par savu pacientu komunikācijas līdzekļiem.

Nav saprotama Tieslietu ministrijas prasība ārstniecības iestādēm informāciju par bērna piedzimšanu iekļaut 12 stundu laikā. Jaundzimušo reģistrācija un dzimšanas apliecības saņemšana notiek pēc bērna un mātes izrakstīšanas no dzemdību iestādes.

Neatbalstām ieceri, ka dzimtsarakstu nodaļā obligāti jāierodas bērna mātei vai abiem vecākiem, bet bērna tēvs, kurš ir arī bērna mātes vīrs, nevar viens saņemt dzimšanas apliecību. Civilstāvokļa aktu likums paredz, ka pienākums paziņot par bērna piedzimšanu ir bērna tēvam vai mātei (25. pants). Vairumā gadījumu bērna mātei nav iespēju atstāt bērnu mājās auklei un ierasties dzimtsarakstu nodaļā, īpaši ziemas apstākļos. Vecākiem, kuri ir noslēguši laulību, šobrīd ir priekšrocība, ka reģistrēt dzimšanas faktu, saņemt dzimšanas apliecību un nokārtot iesniegumus pabalstu saņemšanai var bērna tēvs viens. Atsevišķos gadījumos jaundzimušā mātei ir ilgstoši jāuzturas ārstniecības iestādē un viņai nav iespēju iziet no tās, un, kamēr jaundzimušais nav reģistrēts, viņam nav personas koda utt. Tādēļ šādu risinājumu uzskatam kā lielu risku un papildu apgrūtinājumu laulātajiem bērna vecākiem.

Informatīvajā ziņojumā nav pieminēta situācija, kad sieviete, kura ir dzemdējusi bērnu, nav uzrādījusi personu apliecinošu dokumentu. Ziņojumā nav norādīts, kā ārstniecības iestādēm vajadzētu rīkoties šādos gadījumos. Pašreiz Medicīnas apliecībā par dzimšanu šādos gadījumos tiek norādīts, ka pacientes personu apliecinošs dokuments nav uzrādīts. Dzemdētājas vārds,

uzvārds, personas kods dzimšanas izziņā tiek norādīts pēc pacientes vārdiem. NVD VIS var pārbaudīt tikai, vai tāda persona eksistē. Ārstniecības iestādē pārbaudīt, vai paciente ir nosaukusi savus datus vai citas sievietes datus, nav iespējams, un tā arī nav ārstniecības iestādes funkcija. Kādā veidā dzimtsarakstu nodaļa, reģistrējot bērnu, veiks šādu sieviešu identifikāciju?

Daudzas Latvijas pilsones un nepilsones grūtnieces izmanto Valgas (Igaunijā) slimnīcas dzemdību pakalpojumus; kādā veidā tiks organizēta iespēja reģistrēt dzimšanas faktu ārvalstī dzimušajam bērniņam? Ja pilnībā atsakāties no medicīnas apliecības par bērna piedzimšanu papīra formātā, tad nav saprotams, kā ārzemnieki varēs reģistrēt bērna dzimšanas faktu savas valsts pārstāvniecībās?

Tāpat jāmeklē risinājumi, lai uz FPRIS automātiski netiktu nosūtīti dati par ārzemniecēm dzimušajiem bērniem, kuras medicīniskā tūrisma ietvaros ir saņēmušas dzemdību palīdzības pakalpojumu kādā no Latvijas dzemdību palīdzības iestādēm, kā arī gadījumos, ja bērns atstāts glābējsilītē.

Jāuzlabo informācijas apmaiņa no atbildīgajām dienestiem, kas īsteno bērnu aizsardzības tiesības, uz pašvaldību sociālajiem dienestiem gadījumos, kad tie konstatē, ka netiek ievērotas bērnu intereses, bērnam nepieciešama palīdzība un aizsardzība, piemēram, gadījumos, kad jaundzimušā vecākiem ir īpašas vajadzības vai pietrūkst bērna aprūpei nepieciešamo prasmju, ja vecāki izturas vardarbīgi pret bērnu vai par bērnu nerūpējas un bērns var nonākt dzīvības un veselības briesmās, kā arī tad, ja bērns nav ticis reģistrēts.

Ņemot vērā visus uzskaitītos argumentus un problēmas, secinām, ka neviens no trim aplūkotajiem datu apmaiņas risinājumiem pilnībā nesniedz risinājumu problēmai jautājumā par jaundzimušo bērnu neregistrēšanu.

Priekšsēža p. i.

Mudīte Priede

23.07.2018. 15:04

1290

Guntars Krasovskis, padomnieks informācijas tehnoloģiju jautājumos
67508560, 29104238, guntars.krasovskis@lps.lv

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.